

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο άνθρωπος ως πολίτης

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο (Μονάδες 50)

A1. (Μονάδες 15)

Οι κυριότεροι παράγοντες, εξαιτίας των οποίων προκαλούνται τροχαία ατυχήματα σύμφωνα με το κείμενο, είναι οι ακόλουθοι:

- Οι Έλληνες – οδηγοί και πεζοί - έχουν μια γενικότερη παραβατική συμπεριφορά στον δρόμο, ενώ την ίδια στιγμή οι δρόμοι βρίσκονται σε κακή κατάσταση και δεν διαθέτουν ούτε καλή σήμανση ούτε καλό φωτισμό.
- Ειδικότερα, οι οδηγοί παραβιάζουν τους φωτεινούς σηματοδότες, τα ρεύματα κυκλοφορίας, τις διαβάσεις και άλλα, ενώ οι ποδηλάτες δε φορούν κράνος, δεν διαθέτουν τον κατάλληλο εξοπλισμό και δεν σταματούν στα φανάρια.

A2. (Μονάδες 10)

- Η σύνταξη είναι υποτακτική, δηλ. μια κύρια πρόταση συνδέεται με περισσότερες δευτερεύουσες, και ενεργητική.
- Οι προτάσεις της περιόδου είναι οι ακόλουθες:
 - ✓ «Ωστόσο περισσότερο παίζουμε ρόλο εμείς»: κύρια πρόταση κρίσεως·
 - ✓ «που πατάμε γκάζια»: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση (προσδιοριστική στο «εμείς»)·
 - ✓ «για να προλάβουμε το πράσινο»: δευτερεύουσα επιρρηματική τελική· πρόταση
 - ✓ «όταν αυτό έχει ήδη γίνει κόκκινο»: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική· πρόταση
 - ✓ «που μπαίνουμε στο αντίθετο ρεύμα»: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση (προσδιοριστική στο «εμείς»)·

- ✓ «προκειμένου να γλιτώσουμε εκατό μέτρα παράκαμψης»: δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση.

A3.(Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Στη δραστηριότητα προτείνεται η συγγραφή άρθρου. Σύμφωνα με το κειμενικό αυτό είδος:

Θετικά αξιολογούνται:

- Ένας εύστοχος τίτλος.
- Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο.
- Η ακρίβεια και η σαφήνεια στο λόγο.
- Η επαρκής τεκμηρίωση.
- Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό/ ουδέτερο ύφος.
- Η χρήση γ' ενικού ρηματικού προσώπου, χωρίς να αποκλείεται και το α' ρηματικό. πρόσωπο, εφόσον ζητείται η διατύπωση προτάσεων.

Αρνητικά αξιολογούνται:

- Η απουσία τίτλου ή ένας άσχετος με το περιεχόμενο τίτλος.
- Ένας γενικόλογος πρόλογος.
- Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.
- Το προσωπικό, αδόκιμο και ανεπίσημο ύφος.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- Εκστρατείες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης από την Πολιτεία, με στόχο την πρόληψη των τροχαίων ατυχημάτων.
- Βιωματικά προγράμματα άσκησης και γνωριμίας με τον Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας σε ειδικά διαμορφωμένα προγράμματα που θα απευθύνονται σε μαθητές όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης.
- Προβολή ταινιών τεκμηρίωσης με περιεχόμενο σχετικό με τις συνέπειες των τροχαίων ατυχημάτων.
- Ημερίδες με εισηγήσεις από ειδικούς, παρουσίαση στατιστικών στοιχείων κ.λπ. .

B. Λογοτεχνικό κείμενο (Μονάδες 50)

B1. (Μονάδες 15)

Στο αφηγηματικό παρόν ο ήρωας δηλώνει ότι διακατέχεται από ένα αδικαιολόγητο άγχος πως θα του συμβεί κάποιο τροχαίο ατύχημα («Πολλά τα τροχαία τους δρόμους»). Φοβάται ιδιαιτέρως για τη σωματική του ακεραιότητα, τονίζει ότι τρέμει την προοπτική να μην μπορεί να φέρει εις πέρας ακόμη και τις πιο απλές και καθημερινές δραστηριότητες («Κινδυνεύεις να φτάσεις στο σπίτι ... με βρόμικα χέρια»). Γι' αυτό κυκλοφορεί στον δρόμο τηρώντας το ίδιο δρομολόγιο («ένα καθόλα ελεγμένο ... τανάπαλιν») και λαμβάνει ακραία μέτρα προφύλαξης, που στοχεύουν να ελαχιστοποιήσουν τον κίνδυνο για τον ίδιο, αδιαφορώντας προκλητικά για τους άλλους («Αποφεύγω τα στενά πεζοδρόμια ... οι άλλοι»). Δεν εμπιστεύεται ούτε τους εντεταλμένους για τη ρύθμιση της κυκλοφορίας υπαλλήλους (τους τροχονόμους), αλλά μόνο τον εαυτό του («Ένα προληπτικό μέτρο ακόμα ... γνωστό δρομολόγιο»).

Αντίθετα, στο παρελθόν ο ήρωας δεν είχε αυτού του είδους τη φοβία, όπως σχολιάζει ο ίδιος σε πρωτοπρόσωπη αφήγηση: κυκλοφορούσε πιο ξέγνοιαστα, σε δρόμους επικίνδυνους, με πολλαπλές κατευθύνσεις και απολαμβάνοντας την κάθε στιγμή («Είχα μια πρώτη περίοδο που μου άρεσαν δρομολόγια άγνωστα... κι ένα μόνιμο χρυσοκόκκινο φως στο στερέωμα»). Αναφέρει όμως ότι σιγά σιγά η ομορφιά χανόταν («χάθηκαν ένα ένα τα αστέρια») και έτσι αποφάσισε να ακολουθήσει τον δρόμο της ασφάλειας, μαζί με τους πολλούς, αφήνοντας στους ελάχιστους τη δυνατότητα να απολαμβάνουν χωρίς να λογαριάζουν τον κίνδυνο («είπα να κοιτάζω ... σ' ένα σίγουρο τόπο»).

B2. (Μονάδες 10)

Ενδεικτικά παραδείγματα ειρωνείας (α' παράγραφος) και μεταφοράς (β' παράγραφος):

- ένα καθόλα ελεγμένο δρομολόγιο από το σπίτι στη δουλειά και τανάπαλιν (1^η παράγραφος) ≠ δρομολόγια άγνωστα με δάσος φανάρια ανοιγμένα προς κάθε κατεύθυνση (2^η παράγραφος)·
- αποφεύγω τα στενά πεζοδρόμια γιατί... να με πετάξει στο κατάστρωμα επάνω (1^η παράγραφος) ≠ εγκαταλείποντας ... εκείνους που τους άρεσε να ξελαιμιάζονται ακόμα κοιτώντας επάνω, έκθετοι στους πυροβολισμούς του ουρανού ...ακόμα και στα σκοτεινά ψάχνοντας, και πίσω από τα σύννεφα, και τη μέρα με ήλιο, να δουν το χρυσοκόκκινο φως (2^η παράγραφος)·
- εγώ είμαι πιο ασφαλής, σαν εφεδρεία στο ατύχημα, όταν δεν επαρκέσουν οι άλλοι (1^η παράγραφος) ≠ χωρίς να νοιάζονται πως θα κουβαλήσουν τον εαυτό του σε μια νησίδα ασφαλείας, σ' ένα σίγουρο τόπο (2^η παράγραφος)·

- Για να γίνει αυτό πρέπει να μειώσω τον κίνδυνο, να μικρύνω τον επικίνδυνο χρόνο, κυκλοφορώντας όσο είναι απαραίτητο (1^η παράγραφος) ≠ επικινδυνέστατοι δρόμοι πιθανής ολικής εξαφάνισης (2^η παράγραφος).

Όπως είναι προφανές, υπάρχει σχέση αντιθετική ανάμεσα στα νοήματα: ο ήρωας με καυστική ειρωνεία περιγράφει τη μίζερη και φοβική τωρινή του στάση, ενώ χρησιμοποιεί μεταφορές και εικόνες, για να αποδώσει τη ζωντάνια και την εξωστρέφεια του παρελθόντος του.

B3.(Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:

Ο ήρωας ακολουθεί κάθε μέρα πιστά ένα γνωστό και ελεγμένο δρομολόγιο γιατί φοβάται ότι θα του συμβεί κάποιο τροχαίο ατύχημα («Πολλά τα τροχαία τους δρόμους»). Η φοβία του παίρνει διαστάσεις ακραίες («Κινδυνεύεις ... με βγαλμένα τα έντερα»), μέχρι και κωμικές («κι έπειτα ... με βρόμικα χέρια»), ενώ τα μέτρα που λαμβάνει μπορούν να κριθούν ως υπερβολικά και παράλογα («Αποφεύγω τα στενά πεζοδρόμια ...γνωστό δρομολόγιο»). Ο ίδιος εξηγεί, ωστόσο, ότι δεν ήταν πάντα έτσι («Βέβαια δεν ήμουν στη ζωή πάντα έτσι»), αλλά έγινε φοβισιάρης σιγα – σιγά, όταν «έσβησαν ένα ένα τ' αστέρια», δηλαδή όταν η ζωή έχασε την ομορφιά, την ένταση και το πάθος της. Με άλλα λόγια, η απογοήτευση που έλαβε από τη ζωή τον οδήγησε στην εσωστρέφεια και το παθολογικό άγχος.

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή προσωπικών ιδεών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής:

Ο μαθητής / η μαθήτρια καλείται να γράψει ένα πεζό κείμενο, στο οποίο να είναι ο ήρωας / η ηρωίδα και να ακολουθεί έναν πιο ελεύθερο και απρόβλεπτο τρόπο ζωής. Στο πεζό αυτό κείμενο αναμένονται:

- α' ενικό ρηματικό πρόσωπο·
- χρήση περιγραφής και αφήγησης·
- ύφος λόγου γλαφυρό και χειμαρρώδες, πιθανόν διανθισμένο με στοιχεία ειρωνείας·
- λεξιλόγιο αιχμηρό.

Ενδεικτική έναρξη απάντησης:

Μου αρέσει να περιπλανιέμαι στους δρόμους και να εξερευνώ το άγνωστο. Να ψάχνω την κρυμμένη ομορφιά της πόλης και να ζω επικίνδυνα. Δε φοβάμαι τίποτα!...